

смiх, рев, шум; дзвiнкий, голосний, самодзвонний; (але саме дiєслiв найбiльше) ридати, кричати, гукати, говорити, шумiти, шепотiти, шелестiти, бринiти.

Отже, художнє мовлення Павла Тичини – звукотворне, музичне, живописне, динамiчне та статичне у вiдображеннi й переосмисленнi реальностi, насичене неповторними ритмами й образами на основi мистецьких знань i практик, вiдомих авторiв, що в поєднаннi становить унiкальность дару майстра.

Лiтература

1. Баран Г. В., Баран І. М. Лексика збiрки Павла Тичини «Сонячнi кларнети». *Науковi записки Нацiонального унiверситету «Острозька академiя». Сер. «Фiлологiчна»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2017. Вип. 68. С. 22–27.

2. Беценко Т. «Навколо – дзвоннi звуки ...» (Звукоповтори в поезiї Павла Тичини). *Культура слова*. 2016. Вип. 84. С. 56–65.

3. Беценко Т. П. Художньо-виражальнi прикмети фонiчної органiзацiї поетичної мови П. Тичини. *Науковий вiсник Мiжнародного гуманiтарного унiверситету. Сер. Фiлологiя : зб. наукових праць*. 2017. № 29, т. 1. С. 4–7.

4. Мошка О. О. Музичность як основа стильового синтезу ранньої поезiї Павла Тичини (на прикладi «Замiсть сонетiв i октав»). *Науковi записки. Нацiональний ун-т «Києво-Могилянська академiя»*. Київ, 2002. Т. 20 : Ч. 1. С. 21–25.

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ РИТУАЛЬНОСТІ ГУЦУЛІВ

(ЗА ПОВІСТЮ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

«ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ»)

Сулима (Покотинська) Анастасія

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Образ Карпат у досліджуваному імпресіоністичному творі має настільки поетичне, віртуозне відтворення, що заслуговує на шкільне потрактування, до того ж – ідеться про відображення колориту гірського краю, цікавого для дітей.

Образ Карпат мотивований обов'язково жанровою типологією. Повість як жанр, звісно, дає можливість широко інтерпретувати ідею та образ, певну метафору або конфлікт, ситуацію за допомогою тексту в його розмірі (від синтагми до всього тексту за потребою).

«Тіні забутих предків» Михайла Коцюбинського вважається повістю-попередницею «жанру сучасної міфопоетики в українській літературі» [8, с. 68], [1, с. 40–41]. У творчих концепціях письменників, і прозаїків, і поетів, образ-символ Карпат є багатфункціональним і різноемоційним, це символічна амбасада України, він несе поліестетичний потенціал, на чому наголошує І. А. Зелененька [2, с. 58–59].

З Карпатами та міфопоетикою гір безпосередньо пов'язане дитинство головного персонажа Івана Палійчука. Протягом повісті автор доводить, що життя гуцулів супроводжують гори. І фінал твору, як і завершення життя головного героя у повісті супроводять саме гори. Образ зелених гір несподівано стає символом смерті.

Гори сприймаються в уяві читача як смертоносна і, разом із тим, як життєдайна стихія, це певна межа між земним життям, а також смертю й переходом в інший світ (подібне можна спостерігати у міфології багатьох народів світу), що є цілком реальним у творі, супроводженим музикою. Також не випадково з горами митець пов'язує саме життя, початок, усі ініціації та фінал – вони олюднені й сакралізовані, що складно пояснити учням, але вони відчують подібні моменти.

Михайло Коцюбинський – це письменник особливого чутливого хисту, імпресіоністського письма, автор прафольклорного стибу, який сприймав територіальні та духовні еквіваленти України як виняткові. Широкий ужиток гуцульського діалекту в повісті позначає основну й допоміжну символізацію етносу.

Вельми позірним є використання коломийкової пісні (співаночки Марічки Гутенюк). Коломийку, як найпоширеніший жанр гуцульського фольклору, а поряд з нею й інші жанри фольклору горян активно практикує Михайло Коцюбинський у повісті «Тіні забутих предків». Чи не найперше фіксуємо їх у розповіді про життя Івана Палійчука, ілюструванні побуту, колориту того екзотичного раю, на їхньому фоні вирашною є романтизація кохання Івана Палійчука й Марічки Гутенюк, що найбільш виховує підлітків, юнаків і дівчат щодо розбудови взаємин.

Гуцули – це автори, носії та виконавці коломийки; з нею вони звітували світові, горам про свої духовний досвід і духовне зростання, буття, почуття. Це певний символ таємниці творчості: Іван, зустрівшись із Марічкою, грає невідомі мелодії.

Коломийки, що важливо зрозуміти учням, є настроєвими творами [5, с. 86], вони тотожні певним ключовим емоціям героїв, онтологічним позиціям і світогляду, досвіду життя в горах. Звернемо увагу на те, що Марічка ототожнювала гори з коханим, гори здавна є знаком мужності, тому Івана Палійчука зображено покрізь думки Марічки Гутенюк. Гори ставали поезією життя, кохання, праці.

Коломийки, співанки, часто згадувані в повісті, сприяють тому, що Карпатські гори сприймаються як фольклоризований, так би мовити, народнопісенний, музичний образ, про що пише І. А. Зелененька [3, с. 61–62], наголошуючи, що подібну трансформацію успадкували в свою поезію дисиденти та вісімдесятники, для яких була культовою подією прем'єра екранізації «Тіней забутих предків» режисера Сергія Параджанова, що відбулася 04.09.1965 року, цей факт є в підручниках історії та літератури. Карпати сприймаються як певна гармонія, протогармонія (цей аргумент є додатковим для пояснення назви твору).

Отже, реліктові Карпатські гори дають життя, акумулюють матеріальні блага, надихають на неординарну творчість, захищають і знищують гуцулів, як

це стається з головними героями твору, Іваном Палійчуком та Марічкою Гутенюк.

Однак, вивчаючи твір у школі, не можна не помітити, що гірська людина – особливо стійка, що контекстуально підкреслює письменник, саме тому українські горяни, галичани й гуцули, завжди опинялися у центрі національно-визвольної боротьби, фізична жертвовність у боротьбі за вільне, щасливе, нехай коротке життя сприймаються між них як специфічна вища даність.

Література

1. Зелененька І. Образ Карпат у повісті «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського та у поезії Т. Мельничука. *Наукові записки* : До 140-річчя від Дня народження М. Коцюбинського. Вінниця, 2005. С. 79–84.

2. Зелененька І. А. Образи української психоісторії в поезії дисидента Тараса Мельничука. *Історико-культурна спадщина Дніпровського Лівобережжя, Курського Посейм'я та Слобожанщини: минуле і сучасність*: Матеріали Другої Міжнар. наук.-практ. конф., присв. 95-річчю обрання Павла Скоропадського гетьманом Української Держави. Глухів-Ніжин, 2013. С. 58–60.

3. Зелененька І. Лірика дисидентів Василя Стуса й Тараса Мельничука як опозиція тоталітаризму. *Філологічний дискурс: зб. наукових праць*. Хмельницький, 2020. Вип. 10. С. 61–68.

4. Історія української літератури : навч.-метод. посіб. для підготовки до державної атестації студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» денної та заочної форми навчання / Авт.-упорядн.: Н. С. Поляруш та ін. Вінниця, 2017. 178 с.

5. Коцюбинський М. Тіні забутих предків: повість. URL: <https://litgazeta.com.ua/chytaty-onlayn/kocubinskij-mihajlo-tini-zabutih-predkiv/>

6. Кушнарєнко Д. Коломийка в повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків». *Народна творчість та етнографія*. 1964. № 1.

7. Лютіна С. Іванове світове дерево. Міфопоетика повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків». *Українська мова та література в середніх школах, гімназіях, ліцєях та колегіумах*. 2002. № 2.

8. Піддубна Р. «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського: міфопоетика та ліро-епос. *Слово і час*. 1992. № 11.

ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕКОЕСТЕТИКИ ПОЕЗІЇ ЛІНИ КОСТЕНКО

Ткачук Руслана

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Чорнобильська трагедія змінила життя не лише багатьох пересічних громадян, а й митців, студентської молоді, школярів. Мало не все Полісся почали називати символічно – «зона відчуження». Це не може не відобразитися на шкільній програмі. Ліна Костенко, якій ця земля рідна, навіть повість назвала саме так. У пресі відразу відгукнулися Олесь Гончар, Борис Олійник та Іван Драч, майже одночасно були написані поеми Леоніда Горлача, Світлани Йовенко, про які часто забувають, ведучи мову про чорнобильський дискурс.

Поетична творчість Ліни Костенко широко досліджувана, її сутнісно аналізували, зокрема, Борис Антоненко-Давидович, Володимир Базилевський, Володимир Панченко, В'ячеслав Брюховецький, Григорій Ключек, Дмитро Дроздовський, Микола Жулинський, Тарас Салига, Іван Дзюба, Людмила Тарнашинська, Ірина Зелененька та ін. Однак чорнобильська філософія не була досліджена.

Ліна Костенко працювала в Чорнобильській зоні як волонтерка, член експедиції з проблем збереження пам'яток чорнобильської культури, крім того геніальна письменниця-сучасниця народилася на території, що близька до Чорнобиля, у містечку Ржищеві (Обухівщина) Київської області.